

Motion till riksdagen 2019/20:1816

av **Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M)**

Tänk samhällsekonomiskt och långsiktigt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att öka kunskapen om, och användandet av, samhällsekonomiska analyser för social verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att utarbeta samhällsekonomiska modeller inom sitt ansvarsområde och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En motion med ett liknande innehåll behandlades under riksmötet 2018/19. Det är glädjande att konstatera att en utredning har tillsatts med syfte att bland annat uppmärksamma ”att det kommer att behövas en kombination av olika åtgärder och styrmedel för att ett förebyggande perspektiv i socialtjänsten ska bli verklighet samt att kommunen bör ta ett övergripande ansvar för att samordna det förebyggande arbetet och för socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen. Vidare framfördes att det finns behov av metodutveckling och metodstöd till kommunerna, bl.a. för att integrera ett förebyggande perspektiv samt för samhällsekonomiska analyser”. Med tanke på att sådan metodik behöver komma på plats snabbt hoppas undertecknad att utredningens resultat inte ska hamna i så kallad långbänk.

Finns det något värre än att höra en pedagog kommentera den stökiga 14-åringen med orden ”det visste vi väl redan i förskolan att det skulle gå illa för henne”? Vi har alla hört och förfärats över sådana uttalanden och att höra det en gång, är en gång för mycket. Den berättigade frågan är ju varför inget gjordes i rätt tid.

Alltför ofta tillåts en låt-gå-mentalitet alltifrån förskola upp genom ungdomsåren. En ökad samverkan mellan berörda förvaltningar och myndigheter är en nyckel i sammanhanget. Därtill anser undertecknad att det behövs ytterligare ett nytt synsätt för att i högre grad vidta rätt åtgärder från början för att skydda barn och unga.

Med tanke på de omfattande problem som finns idag med mobbning och psykisk ohälsa bland unga måste mer göras för att stävja situationen. Alliansregeringen satsade på att ta fram forskningsbaserade metoder mot mobbning men mer behöver göras så att vi når reella resultat. Därför borde problemen även belysas med hjälp av samhälls-ekonomiska studier och modeller.

Att tidiga insatser och förebyggande arbete bidrar positivt till att förebygga socialt utanförskap är de flesta överens om. Men i samband med att olika beslutande instanser behöver vidta mer omfattande åtgärder för att hjälpa barn och unga glöms detta ofta bort. Många gånger hamnar fokus istället på kortsiktiga ekonomiska lösningar så att kostnaderna för just den beslutande förvaltningen eller ansvariga myndigheten ska hållas nere. Få ser insatsen ur ett helhetsperspektiv, vilket kan innebära att den utsatte inte får optimal hjälp och blir kvar i ett socialt utanförskap, något som kan få till följd att samhället sammantaget och på lång sikt förlorar pengar.

Inför beslut om investeringar i infrastruktur används ofta samhällsekonomiska beräkningar. Det är en metod som gör det möjligt att uppskatta den långsiktiga och totala samhällsnyttan av investeringen i fråga. För investeringar i vägar och järnvägar består nyttoeffekterna av sådant som ökad trafiksäkerhet, bättre miljö och kortare restider. Det är värden som är svåra att hänföra till någon speciell myndighet men som har mycket stor betydelse för alla som bor i Sverige.

Undertecknad tycker att man ska använda samma tankesätt och en liknande metodik då det gäller förebyggande arbete eller då det gäller att sätta in rätt insatser för barn och unga som är på glid eller behöver samhällets hjälp. Att tidigt vidta åtgärder – om än kostsamma sådana – sparar förutom mänskligt lidande också pengar åt samhället. En ung människa som räddas från en framtid som kriminell eller missbrukare är ovärderligt ur såväl individens som andras perspektiv. Det gäller att tänka långsiktigt.

I en rapport som publicerats av Socialstyrelsen (www.socialstyrelsen.se/publicerat/2004/5143/sammanfattning.htm) uppskattas till exempel samhällets kostnader för en enda missbrukare i vuxenlivet till ca 12–15 miljoner kronor under en trettioårsperiod – skattemedel och samhällsresurser som skulle ha kunnat satsas mycket klokare i ett preventivt syfte, såsom i längre öppettider på fritidsgårdar eller mer personal i skolbarnsomsorgen, då missbrukaren var ung och som då också skulle ha gynnat fler. Rapporten publicerades alltså år 2004 och någon uppdaterad version har undertecknad inte kunnat hitta trots det viktiga perspektiv som detta kan tillföra. Socialstyrelsen borde därför få i uppdrag att utarbeta nya samhällsekonomiska analyser inom sitt ansvarsområde.

Samhällsekonomiska beräkningar kommer att ge politiker och ansvariga tjänstemän bättre beslutsunderlag för att vidta rätt åtgärder i rätt tid. Och vad skulle kunna vara viktigare än att ha detta perspektiv då det gäller att hjälpa människor till en bättre framtid och för att förbättra vårt samhälle? Detta måste riksdagen ge regeringen tillkänna.

Betty Malmberg (M)

Marléne Lund Kopparklint (M)